
Book Review

Title of the book :	Islamic History : Muslim Dynasties ประวัติศาสตร์อิสลาม ราชวงศ์มุสลิม
Author :	มูห์มัดรอฟลี แวหะมะ
ประวัติการศึกษา	- ศิลปศาสตรบัณฑิต (อิสลามศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ - M.A. (Islamic History and Art) Sakarya University, Turkey - ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Publisher :	สำนักพิมพ์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Year of Publication:	ปีพิมพ์: 2550
Number of Pages:	จำนวนหน้า : 485
Reviewer :	Dr. Abdulraning Suetair Lecturer of Middle East Studies Program, Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus, 94000

ประวัติศาสตร์อิสลาม ราชวงศ์มุสลิม

หนังสือเล่มนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่สู่สายตาผู้อ่านในปี พ.ศ. 2550/ค.ศ. 2007 เป็นผลงานทางวิชาการที่มีปรากฏอยู่เพียงไม่กี่เล่มในแวดวงหนังสือของไทยที่เขียนโดยนักวิชาการไทยมุสลิม เนื่องจากโดยส่วนใหญ่วงการหนังสือของมุสลิมยังเน้นการแปลงานเล่มต่างๆ ที่ได้รับความนิยมทั้งด้วยสาเหตุผู้แปลมีความสนใจประเด็นของหนังสือและกระแสของตลาดในช่วงเวลานั้นๆ กำลังมาแรง หรือไม่ผู้แปลก็เลือกแปลงานของนักเขียนหรือผู้รู้ที่ถูกยอมรับ ในทุกเรื่องที่สามารคัดค้นเจตค้นฉบับ แต่มีน้อยมากที่นักวิชาการมุสลิมในประเทศไทยจะลุกขึ้นมาเขียนและเรียบเรียงเอง

ผู้เขียนได้ปรารถนาในบทนำไว้ว่า ปัจจุบันตำราที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อิสลามที่เขียนเป็นภาษาไทยมีอยู่ค่อนข้างจำกัดมาก จึงสร้างความยากลำบากแก่นิสิตนักศึกษา (และผู้สนใจ) ที่มีข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศเป็นอย่างมากในการที่จะศึกษา ค้นคว้าและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลาม นอกจากนี้งานเขียนประวัติศาสตร์อิสลามที่เป็นภาษาไทยส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะอัตชีวประวัติศาสดามุฮัมมัด คือลา และประวัติศาสตร์เคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมทั้งสิ้นเท่านั้น ส่วนงานเขียนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลามในยุคอื่นๆ นั้นมีน้อยมากซึ่งผู้เขียนเองก็ได้รับแรงบันดาลใจด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความอดุสาหะในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้เพื่อเจตจำนงที่จะมีส่วนร่วมใน

การพัฒนางานเขียนประวัติศาสตร์อิสลามที่เป็นภาษาไทยให้มีมากขึ้น

ผลงานชิ้นนี้เดิมที่เป็นงานวิจัยในหัวข้อ “ราชวงศ์ต่างๆ แห่งอาณาจักรอิสลามในตะวันออกกลาง ในสเปนและแอฟริกาเหนือระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 7-20” ผู้วิจัยได้แปรรูปเป็นหนังสือเล่มขนาดค่อนข้างใหญ่ประกอบด้วยบทนำ บทหลักสิบเอ็ดบท และบรรณานุกรม ทุกบททุกบรรทัดจากหน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้ายบรรจุเต็มไปด้วยเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่ครอบคลุมราชวงศ์ต่างๆ ในอาณาจักรอิสลามตั้งแต่ยุคของท่านศาสดามุฮัมมัด คือลา จนกระทั่งยุคศตวรรษที่ 20 นับช่วงระยะเวลา 1400 กว่าปี

สำหรับภาษาที่ใช้ ผู้เขียนเน้นความเรียบง่ายได้สาระ และข้อดีอีกประการหนึ่งผู้เขียนได้แทรก แผนที่ประกอบที่ดึงดูดของราชวงศ์นั้นๆ ตามบทต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังแสดงสาแหรกช่วงชั้นสายตระกูลต่างๆ ประกอบไปด้วยทั้งหมดทำให้อ่านเข้าใจง่ายและสามารถโยงใยความสัมพันธ์ภายในราชวงศ์และต่างราชวงศ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นแล้วผู้เขียนยังสอดแทรกรูปภาพสถานที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์ และรูปภาพของอุลามาอ (นักปราชญ์) ที่มีชื่อเสียงในช่วงเวลาของราชวงศ์นั้นๆ ประกอบอยู่ด้วยเพื่อแนะนำและเป็นความรู้ประกอบกัน

โดยรวมแล้วเนื้อหาแบ่งเป็น 11 บท

บทที่ 1

ยุคศาสดามุหัมมัด คือลา เริ่มตัน จากตระกูลของท่านศาสดามุหัมมัด คือลา ไป ถึงต้นตระกูลของท่านที่สูงขึ้นไปถึงท่านนบีอิส มาอิล บุตรของนบีอิบรอฮีม (อะลัยฮิสสะ ลาม) ชีวิตการเป็นอยู่ของท่านศาสดามุหัมมัด คือลา ในช่วงก่อนการแต่งตั้งเป็นศาสดาและ หลังจากนั้นทั้งในช่วงของ 13 ปีในนครมักกะฮ์ และ 10 ปี ในนครมาดีนะฮ์

บทที่ 2

ยุคเคาะลีฟะฮ์ (The Period of Caliphates) ในยุคเรืองอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 11-40/ค.ศ.632-661 ศูนย์กลางการปกครอง ที่เมืองมะดีนะฮ์ โดยผู้คนใหม่ซึ่งมีฐานะเป็น ตัวแทนหรือเคาะลีฟะฮ์ของท่านนบี ที่ประชุมมีมติคัดเลือกให้อุบัยกรเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่าน นบี ก่อนการสิ้นชีวิตท่านอบู บักรได้แต่งตั้งท่าน อุมร์ อิบน์ อัลค็อฏฏอบเป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง เคาะลีฟะฮ์ต่อไป เมื่อท่านอุมร์ใกล้จะสิ้นชีพอัน เนื่องจากการบาดเจ็บจากถูกลอบสังหารโดย ชาวเปอร์เซีย ท่านได้แต่งตั้งสภาที่ปรึกษา หรือ ที่เรียกว่า อะห์ลุลหัล วาลอ์ด (Ahl al-Hal wa al-Aqd) จำนวน 6 ท่าน จากบรรดาเศาะ หาบะฮ์ชาวสวรรค์ที่ท่านศาสดาได้ระบุชื่อไว้ เพื่อทำหน้าที่คัดเลือกและสรรหาผู้ที่สืบ ตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ต่อไป ในที่สุดที่ประชุมได้ คัดเลือกท่านอุษมาน อิบน์ อัฟฟาน ให้เป็น เคาะลีฟะฮ์คนที่ 3 แห่งอาณาจักรอิสลาม หลังจากท่านอุษมานถูกฆาตกรรม ประชาชน ชาวมะดีนะฮ์รวมถึงกลุ่มกบฏได้ให้การ

สัตยาบันต่อท่านอะลี อิบน์ อับีฏอลิบให้สืบทอดตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์คนที่ 4 แห่งอาณาจักรอิสลาม ท่านอะลีเป็นผู้นำรัฐอิสลามในขณะที่สถานการณ์รอบด้านเต็มไปด้วยความวุ่นวายระส่ำระสายและมีความแตกแยกกัน

เคาะลีฟะฮ์แห่งอุมัยยะฮ์ (The Umayyad Caliphate) เรืองอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 41-132/ ค.ศ. 661-750 ศูนย์กลางการปกครองที่ดามัสกัส ท่านอะลีถูกกลุ่มเคาะวาริจญ์ลอบสังหารเสียชีวิต บรรดาผู้ติดตามท่าน อะลีก็ได้แต่งตั้งท่านหะสัน บุตรของท่านอะลีขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์แทน ท่านหะสันดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ได้ไม่กี่เดือนก็ยอมสละตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ให้แก่ท่าน มูอาวียะฮ์

ท่านมูอาวียะฮ์ขึ้นมาเป็นเคาะลีฟะฮ์อย่างถูกต้อง ท่านมูอาวียะฮ์ก็ได้อุทิศตนให้แก่การทำให้อาณาจักรอิสลามผนึกเข้าเป็นปึกแผ่นและเรียกร้องความสามัคคีขึ้นในชาติ และสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ราชวงศ์อุมัยยะฮ์เป็นระยะเวลาเกือบศตวรรษ

เคาะลีฟะฮ์แห่งอับบาสิยะฮ์ (The Abbasid Caliphate) ใน ปี ค.ศ.750 อับมุสลิม ซึ่งเป็นตัวแทนการเคลื่อนไหวของกลุ่มอับบาสิยะพร้อมกับพรรคพวกได้ก่อกบฏและยึดเมืองคูราซาน (Khurasan) ได้สำเร็จ พร้อมกับขับไล่ท่านนัศร์ อิบน์ สัยยาร ซึ่งเป็นข้าหลวงของเคาะลีฟะฮ์มัรวานที่ 2 แห่งอุมัยยะฮ์ประจำแคว้นคูราซานออกจากพื้นที่ การก่อกบฏและยึดอำนาจได้ขยายไปเรื่อยๆ ยังแคว้นอื่นๆ จนกระทั่งเคาะลีฟะฮ์มัรวานที่ 2 ซึ่งเป็น

เคาะลีฟะฮ์องค์สุดท้ายของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ถูกสังหารเสียชีวิต ราชวงศ์อับบาซียะฮ์ ช่วงแรกเรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 132-656 ค.ศ.749-1258 มีศูนย์กลางการปกครองอยู่ในเขตอิรักและแบกแดด ช่วงที่สองเรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 659-923 / ค.ศ. 1261-1517 มีศูนย์กลางการปกครองที่กอฮิเราะฮ์ (โคโร)

บทที่ 3

เป็นการขึ้นมาของราชวงศ์มุสลิมในดินแดนสเปนและแอฟริกาเหนือ (Muslim Dynasties In Spain and North Africa) เริ่มต้นจากราชวงศ์อุมัยยะฮ์แห่งสเปน (อันดาลุส) (The Umayyad Dynasty of Spain) เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ.138-422 / ค.ศ.756-1031 เพราะนับตั้งแต่ปี ค.ศ.710-715 สอนในสามของดินแดนคาบสมุทรไอบีเรีย (Iberia) ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรอุมัยยะฮ์ โดยมีข้าหลวงเป็นตัวแทนเคาะลีฟะฮ์บริหารรัฐต่างๆ ดินแดนที่ปกครองใหม่นี้เรียกว่า “อันดาลุส (Andalus)” จนกระทั่งถึงปี ฮ.ศ. 1253-1389/ค.ศ. 1837-1969 ราชวงศ์ซานูซียะฮ์ (The Sanusiyyah Dynasty) ก็ขึ้นมามีอำนาจ มีศูนย์กลางการปกครองที่ลิเบีย (Libya)

บทที่ 4

เป็นเรื่องราวของ ราชวงศ์มุสลิมในดินแดนพระจันทร์เสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์ (Muslim Dynasties in the Fertile

Crescent) ตั้งแต่ราชวงศ์ตุลูน (The Tulunid Dynasty) ผู้ก่อตั้งราชวงศ์นี้มีนามว่า ท่านอะห์มัด อิบน์ ตูลูน ซึ่งเป็นนายทหารเชื้อสายเติร์ก บรรพบุรุษของเขาเป็นเชลยศึกที่ถูกส่งมาจากเมืองบுகอรอ เขาถูกส่งเข้าไปยังอียิปต์เป็นครั้งแรกในฐานะตัวแทนข้าหลวง (Vice Governor) ของราชวงศ์อับบาซียะฮ์ ประจำอียิปต์ต่อมาเขารวบรวมกำลังทหารประกาศตัวเป็นรัฐเอกราชจากราชวงศ์อับบาซียะฮ์พร้อมกับขยายดินแดนเข้าสู่ปาเลสไตน์และซีเรียในเวลาต่อมา ราชวงศ์นี้ปกครองในอียิปต์และซีเรียระหว่างปี ฮ.ศ. 254-292 / ค.ศ. 868-905 ผู้เขียนได้เขียนไว้จนกระทั่งถึงยุคของตระกูลมูห์มัด อาลี ปาชา ตระกูลของเขา (The House of Muhammad Ali Pasha in Egypt) ที่ทำการปกครองในอียิปต์ ฮ.ศ. 1220-1372 / ค.ศ. 1805-1953) อันถือเป็นการสิ้นสุด

บทที่ 5

ราชวงศ์มุสลิมในคาบสมุทรอาราเบีย (Muslim Dynasties in the Arabian Peninsula) ตั้งแต่ราชวงศ์กัรมะฏียะฮ์ (The Qarmatian Dynasty) ฮ.ศ. 281 / ค.ศ. 894 จนถึงปลายศตวรรษที่ 5 แห่งอิหฺเราะฮ์ ศักราชหรือคริสต์ศตวรรษที่ 11 ศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่บะห์เรน จนกระทั่งการเกิดขึ้นของวงศ์วานสะอูดและขบวนการวะฮาบี (The House of Sa'ud and Wahabi Movement) เรื่องอำนาจตั้งแต่ปี

ฮ.ศ. 1148 / ค.ศ. 1735 จนถึงปัจจุบันซึ่งมีศูนย์กลางการปกครองในคาบสมุทรอาระเบีย

บทที่ 6

ราชวงศ์มุสลิมในดินแดนเปอร์เซีย ก่อนการเข้ามาของพวกเซลจุก (Muslim Dynasties in the Persia Region Before the Expansion of Seljuqs) เริ่มต้นจากราชวงศ์มุซาฟิร (The Musafirid Dynasty) เรื่องอำนาจประมาณปี ฮ.ศ. 304-483 / ค.ศ. 916-1090 ปกครองในเขตไคลัม (Daylam) และอาเซอร์ไบจานจนกระทั่งถึงยุคของราชวงศ์กอราขาน (Qarakhanid Dynasty) ที่เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 382-607 / ค.ศ. 992-1211 ปกครองในทรานโซเซียนา และตุรกีสถานตะวันออก

บทที่ 7

ราชวงศ์เซลจุก และอะตาเบคต่างๆ (The Seljuq Dynasties and Atabegs) เริ่มจากอาณาจักรแห่งมหาเซลจุก (The Great Seljukid State) เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 429-590 / ค.ศ. 1038-1194 ปกครองในเขตอิรักและอิหร่านจนกระทั่งถึงยุคราชวงศ์สัลกูรี (The Salgurid Dynasty) เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 543-685 / ค.ศ. 1148-1286 ปกครองในดินแดนฟาร์ส (Fars)

บทที่ 8

ราชวงศ์มุสลิมในอนาโตเลีย (Muslim Dynasties in Anatolia) เริ่มต้นจาก

ราชวงศ์ดานิชแมนด์ (The Danishmend Dynasty) ที่เรื่องอำนาจประมาณปี ฮ.ศ. 464-573 / ค.ศ. 1071-1178 ปกครองในอนาโตเลียกลางและอนาโตเลียตะวันออกจนกระทั่งถึงยุคราชวงศ์อุษมานียะฮ์ หรือออตโตมาน (The Ottoman or Uthmaniyah Dynasty) เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 680-1342 / ค.ศ. 1281-1924 ปกครองในอนาโตเลีย แหลมบอลข่านและประเทศอาหรับต่างๆ

บทที่ 9

ราชวงศ์มุสลิมมองโกล (The Dynasties of Muslim Mongol) เริ่มต้นจากราชวงศ์โกลเด้น ฮอร์ด (The Dynasty of Golden Horde) เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 623-907 / ค.ศ. 1226-1502 ปกครองในที่ราบกิปจาค (Kipchak) และไซบีเรียตะวันตกจนกระทั่งถึงยุคราชวงศ์ชัยบานี (The Shaybanid Dynasty) ที่เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 905-1007 / ค.ศ. 1500-1598 ปกครองในทรานโซเซียนา

บทที่ 10

ราชวงศ์อิสลามในดินแดนอิหร่านหลังจากมองโกล (Muslim Dynasties in Persia Region After the Mongol) เริ่มต้นจากราชวงศ์มุซัฟฟิร (The Muzaffarid Dynasty) ระหว่างปี ฮ.ศ. 713-795 / ค.ศ. 1314-1393 ปกครองดินแดนในทางใต้ของอิหร่าน จนกระทั่งถึงราชวงศ์กอญวาร์ (The

Qajar Dynasty) ระหว่างปี ฮ.ศ. 1193-1342 /ค.ศ. 1779-1924 ปกครองในอิหร่าน

บทที่ 11

ราชวงศ์มุสลิมในอินเดียและอัฟกานิสถาน (Muslim Dynasties in India and Afghanistan) ขอชนาวีเป็นราชวงศ์หนึ่ง ที่สถาปนาขึ้นโดยชาวมุสลิมเติร์กซึ่งครอบครองดินแดน คูราซาน อัฟกานิสถานและทางตอนเหนือของอินเดีย โดยมีเมืองขอชนา (Ghazna) เป็นเมืองหลวงเมืองขอชนา (Ghazna) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของอัฟกานิสถาน ในขณะนั้นเมืองขอชนาปกครองโดยพวกลาวิกส์ (Lawiks) ซึ่งเป็นราชวงศ์ท้องถิ่น ในทางยุทธศาสตร์เมืองขอชนาเสมือนเป็นรัฐกันชนระหว่างรัฐอิสลามแห่งราชวงศ์สามานียกับรัฐฮินดูในอินเดีย แม้ทัพอัลบัตกินเข้าไปยึดอำนาจจากพวกลาวิกส์ (Lawiks) พร้อมกับสถาปนาตนเองเป็นผู้ปกครองแห่งเมืองขอชนาราชวงศ์ขอชนาวี เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 352-582/ค.ศ. 963-1186

สุดท้ายในปี ค.ศ. 1186 พวกซูรีย์เข้าไปล้อมเมืองลาฮอร์และโค่นอำนาจท่านคุสรามะลิกซึ่งเป็นการสิ้นสุดประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์ขอชนาวี ดินแดนของราชวงศ์ขอชนาวีในอัฟกานิสถานและในอินเดียและสิ้นสุดด้วยราชวงศ์ซาดแห่งอัฟกานิสถาน (Shah of Afghanistan) ที่เรื่องอำนาจระหว่างปี ฮ.ศ. 1160-1393/ค.ศ. 1747-1973 อาณาจักรตุรอนียในอดีตคือรัฐหนึ่งใน

อัฟกานิสถานปัจจุบันซึ่งเรื่องอำนาจระหว่างปี ค.ศ. 1747-1823 โดยมีท่านอะห์มัด ซาห์ และบรรดาศักดิ์ของท่านเป็นผู้ปกครอง

ผู้เขียนได้พยายามนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลามและราชวงศ์ต่างๆ แห่งอาณาจักรอิสลามโดยสังเขปแต่ครอบคลุมนับตั้งแต่เริ่มแรกของการสถาปนารัฐอิสลามในสมัยของท่านศาสดามุฮัมมัด ในคริสต์ศตวรรษที่ 7 จนถึงการล่มสลายของอาณาจักรออตโตมานหรืออูษมานียะฮ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยนำเสนอเนื้อหาโดยตามมติภูมิศาสตร์เป็นหลักและเรียงลำดับตามราชวงศ์ต่างๆ ที่เรื่องอำนาจในภูมิภาคนั้นๆ ซึ่งผู้เขียนจะเลือกเฉพาะราชวงศ์มุสลิมที่สำคัญๆ และมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์อิสลามเท่านั้น นอกจากนี้ผู้เขียนได้พยายามนำเสนอแผนที่และภาพประกอบเรื่องค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประวัติศาสตร์อิสลามและราชวงศ์มุสลิมในภาพรวมได้ง่ายขึ้น

ความโดดเด่นอีกประการหนึ่งของผู้เขียนคือความสามารถทางภาษาทั้งอาหรับ อังกฤษ มลายูและภาษาตุรกีทำให้มีแหล่งข้อมูลมากมายและหลากหลายในการนำมาเรียบเรียงเนื้อหาและเมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาไทยจึงได้เนื้อหาสาระที่ครบถ้วนครอบคลุมสามารถกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือสารานุกรมประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ต่างๆ ในโลกมุสลิมที่สมบูรณ์ที่สุดในภาคภาษาไทย ซึ่งหากจะตกหล่นไปบ้างก็แต่เพียงราชวงศ์มุสลิมในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้เท่านั้นที่ยังไม่ได้ถูกมา

นำรวมไว้ หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือดีอีกเล่มที่ควรมีไว้เพื่อการศึกษาและค้นคว้าต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงในโลกมุสลิมตลอดเวลา 14 ศตวรรษที่ผ่านมาโดยผ่าน

บรรดาราชวงศ์ต่างๆ ที่เคยเรืองอำนาจ จนกระทั่งการสิ้นสุดของบรรดาราชวงศ์เหล่านั้น จึงควรมีประดับไว้ในห้องหนังสือจะมีประโยชน์เป็นอย่างมาก